

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. vasario 10 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Andžej Maciejewski (pranešėjas), Antano Simišio (kolegijos pirmininkas) ir Algirdo Taminsko,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovo L. P. kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. kovo 3 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovo L. P. ieškinį atsakovėms valstybės įmonei „Indėlių ir investicijų draudimas“ ir bankrutavusiai akcinei bendrovei bankui „Snoras“ dėl draudimo išmokos išmokėjimo, palūkanų priteisimo, trečiasis asmuo akcinė bendrovė Šiaulių bankas.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių kompensacines ir procesines palūkanas, kai pavėluotai išmokama draudimo išmoka už negrąžintas lėšas, sumokėtas pagal su kredito įstaiga sudarytas akcijų pasirašymo sutartis, kai akcijų emisija nebuvo įvykdyta dėl kredito įskaitos bankroto, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovas prašė pripažinti indėlių už pasirašytas akcijas sumokėtas 371 073,04 Eur lėšas ir išmokėti draudimo išmoką.
3. Ieškovas nurodė, kad jis ir atsakovė AB bankas „Snoras“ 2011 m. kovo 21 d. sudarė akcijų pasirašymo sutartį, pagal kurią jis įgijo 26 385 atsakovės paprastąsias vardines akcijas pirmojo akcijų platinimo etapo metu, už jas iš savo asmeninės sąskaitos sumokėjo 26 385 Lt. Vykstant trečiajam atsakovės akcijų platinimo etapui, 2011 m. balandžio 19 d. ieškovas pateikė atsakovei paraišką įsigyti 2 525 000 akcijų, neišplatintų pirmojo ir antrojo etapo metu, 2011 m. balandžio 22 d. pervėdė į paraiškoje nurodytą sąskaitą 2 525 000 Lt, tačiau jam buvo paskirta tik 1 254 856 akcijos. Ieškovas su atsakove 2011 m. balandžio 27 d. pasirašė akcijų pasirašymo sutartį dėl 1 254 856 atsakovės paprastųjų vardinių akcijų už bendrą 1 254 856 Lt kainą. Kita jo pervesta atsakovei suma (1 270 144 Lt) 2011 m. balandžio 28 d. grąžinta į asmeninę jo sąskaitą nurodant, kad grąžintas perviršis už akcijas.
4. 2011 m. lapkričio 16 d. paskelbus atsakovės veiklos apribojimus ir paskyrus banko laikinąjį administratorių, Vyriausybė nusprendė paimti atsakovės akcijas visuomenės poreikiams. Vilniaus apygardos teismas 2011 m. gruodžio 7 d. nutartimi iškėlė atsakovei AB bankui „Snoras“ bankroto bylą. Taigi dėl banko nemokumo akcijų emisija nebuvo įvykdyta, ieškovas neįgijo banko akcijų, kartu neteko investuotos sumos. Kadangi jo sumokėtos už akcijas lėšos (1 281 240,99 Lt (26 385 Lt + 1 254 856 Lt) atitinka indėlio sąlygas, todėl ieškovas prašė teismo priteisti iš atsakovės draudimo išmoką.
5. Ieškovas pateikė patikslintą ieškinį, kuriuo prašė pripažinti jo sumokėtas pagal nurodytas akcijų pasirašymo sutartis lėšas indėlių; išmokėti už šias lėšas ieškovui 100 000 Eur indėlių draudimo išmoką; priteisti 5 procentų metines kompensuojamąsias palūkanas už laikotarpį nuo 2012 m. sausio 6 d. iki 2016 m. lapkričio 4 d., iš viso 24 150,68 Eur, 5 procentų procesines palūkanas bei bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
6. Ieškovas papildomai nurodė, kad draudimo išmoka jam nebuvo išmokėta įstatyme nustatytu terminu, todėl prašė priteisti 5 procentų metines palūkanas už prievolės neįvykdymą nuo 2012 m. sausio 6 d. iki 2016 m. lapkričio 4 d., taip pat 5 procentų procesines palūkanas, skaičiuojamas nuo bylos iškėlimo teisme dienos.
7. Atsakovė VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ atsiliepimu į patikslintą ieškinį prašė bylos dalį dėl sumokėtų lėšų pripažinimo indėlių ir indėlių draudimo išmokos priteisimo nutraukti arba ieškinį palikti nenagrinėtą; ieškinio dėl kompensuojamųjų palūkanų priteisimo daliai taikyti ieškinio senaties terminą ir šį reikalavimą atmesti; taip pat atmesti reikalavimą dėl procesinių palūkanų priteisimo.
8. Ieškovas ir jo atstovas teismo posėdžio metu nurodė, kad nepalaiko ieškinio reikalavimo dėl draudimo išmokos išmokėjimo, nes atsakovė VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ ieškinį pripažino ir draudimo išmoką ieškovui išmokėjo.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

9. Vilniaus apygardos teismas 2019 m. vasario 25 d. sprendimu paliko nenagrinėtą ieškinio dalį dėl 371 073,04 Eur lėšų, sumokėtų už pasirašytas akcijas, pripažinimo indėlių ir 100 000 Eur draudimo išmokos išmokėjimo; kitą ieškinio dalį atmetė, priteisė ieškovo naudai iš atsakovės VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ 800 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo, taip pat iš atsakovės BAB banko „Snoras“ bankroto

administravimui skirtų lėšų 800 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo, grąžino ieškovui 1816,48 Eur žyminio mokesčio.

10. Teismas nustatė, kad Vilniaus apygardos teismas 2011 m. gruodžio 7 d. iškėlė atsakovei AB bankui, „Snoras“ bankroto bylą, todėl akcijų emisija nebuvo įvykdyta dėl kredito įstaigos bankroto. Atsakovo BAB banko, „Snoras“ bankroto byloje teismo nutartimi buvo patvirtintas 371 073,04 Eur finansinis reikalavimas, kylantis iš akcijų įsigijimo sandorio; 2011 m. gruodžio 20 d. ieškovas pateikė atsakovei VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ paklausimą, kuriuo prašė išaiškinti, koks yra jam nuosavybės teise priklausančių lėšų statusas Lietuvos Respublikos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo (toliau – IIIDĮ) prasme, kokio dydžio draudimo išmoka jam priklauso, o jei nepriklauso, nurodyti priežastis; 2011 m. gruodžio 27 d. raštu atsakovė VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ atsakė ieškovui, kad pagal IIIDĮ 9 straipsnio 1 dalies 1 punktą investuotojas įgyja teisę į draudimo išmoką nuo draudžiamojo įvykio dienos tik tuo atveju, jeigu investuotojo vertybinius popierius ir (arba) pinigų draudėjas yra perleids arba panaudojęs be investuotojo valios, o apskaičiuojant draudimo išmoką už įsipareigojimus investuotojams, į įsipareigojimus investuotojui yra įskaičiuojami tik tie investuotojo vertybiniai popieriai ir pinigai, kurių draudėjas nesugeba grąžinti investuotojui; 2016 m. rugsėjo 12 d. ieškovas dar kartą kreipėsi į atsakovę VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“, prašydamas išmokėti jam 100 000 Eur draudimo išmoką už BAB banko „Snoras“ kaupiamosiose akcijų emisijose sąskaitoje Nr. LT98 7050 0220 0000 0005 turėtą jam priklausančią lėšą, nurodė sąskaitą, į kurią draudimo išmoką prašo pervesti, tačiau nenurodė, kurią draudimo apsaugą tuo metu renkas; 2016 m. rugsėjo 22 d. raštu atsakovas nurodė, kad kaupiamosiose akcijų emisijose sąskaitoje laikyti vertybiniai popieriai negali būti laikomi indėliu, kaip tai apibrėžiama IIIDĮ 2 straipsnio 4 dalyje, todėl neatitinka šio statymo 3 straipsnio 1 dalyje apibrėžto indėlių draudimo objekto. Bankas nėra perdavęs draudimo įmonei duomenų, kad ši išmokėtų pagal ieškovo prašyme nurodytą sumą ir pagrindą indėlio draudimo išmoką, todėl nėra pagrindo išmokėti indėlio draudimo išmoką. Kadangi draudimo išmoka ieškovui nebuvo išmokėta, tai jis 2016 m. spalio 24 d. kreipėsi su ieškiniu į teismą.
11. Teismas nusprendė, kad nors ieškovas neatsiėmė reikalavimo dėl draudimo išmokos priteisimo ir nurodė šios ieškinio dalies neatsisakantis, tačiau toks procesinis pareiškimas, kai ieškovo reikalavimas patenkintas, o ieškovas šio reikalavimo nepalaiko, savo turiniu faktiškai prilygsta ieškinio reikalavimui atsiimti. Atsakovė VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ 2018 m. spalio 11 d. atsiliepimu prašė palikti ieškinį nagrinėtą. Dėl to, ieškovui nepalaikant ieškinio dalies dėl lėšų pripažinimo indėliu ir draudimo išmokos išmokėjimo bei bylos nagrinėjimo metu išnykus ginčo objektui, teismas paliko šią ieškinio dalį nagrinėtą.
12. Teismas sutiko su ieškovo argumentu, kad 2016 m. spalio 24 d. procesiniame dokumente jis aiškiai ir nedviprasmiškai įgyvendino teisę pasirinkti taikomą draudimo sistemą, ieškinyje prašydamas ir viso bylos nagrinėjimo metu laikydamasis pozicijos, jog jo pagal akcijų pasirašymo sutartis atsakovei perduotos lėšos yra indėliai, bei prašydamas sprendžiant ginčą ne tik taikyti IIIDĮ, bet ir tiesiogiai remtis Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 94/19/EB dėl indėlių garantijų sistemų. Tokiu būdu ieškovas išreiškė valią pasinaudoti teise į kompensaciją pagal indėlių garantijų sistemą.
13. Teismas konstatavo, kad nagrinėjamai bylai aktualios redakcijos indėlių draudimo sistemą nustatančiose nacionalinės teisės normose nebuvo nustatyta VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ pareigos mokėti draudimo išmoką akcijų turėtojams nagrinėjamosios aplinkybėmis. Taigi nacionalinės teisės aktuose nebuvo nustatyta akcijas pasirašiusių asmenų teisės gauti draudimo išmoką, tačiau Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, išnagrinėjęs civilinę bylą [Nr. 3K-3-213-687/2018](#), konstatavo, kad tokia teisė kyla iš Europos Sąjungos reguliavimo.
14. Bylos duomenimis, VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ nebuvo gavusi iš atsakovės AB banko „Snoras“ duomenų apie ieškovą bei jam priklausančią draudimo išmoką, o Lietuvos Aukščiausiajam Teismui išnagrinėjus minėtą civilinę bylą, atsižvelgdama į analizuotą nutartį bei į Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ESTT, Teisingumo Teismas) prejudicinį sprendimą sujungtose bylose C 688/15 ir C 109/16, 2018 m. rugpjūčio 29 d. pateikė informaciją apie mokėtinas išmokas visiems atsakovės neišleistų obligacijų ir neregistruotų akcijų turėtojams. Ieškovui draudimo išmoka buvo išmokėta 2018 m. spalio 18 d. Teismas sutiko su VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ argumentais, kad draudimo išmoka už atsakovės neregistruotas akcijas išmokėta, kasaciniam teismui išaiškinus ir nustatius, kad būtent šie konkretūs šio emitento neregistruoti vertybiniai popieriai (akcijos) nagrinėjamu atveju iš esmės prilygo paprastam indėliui. Tačiau VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ neturėjo teisinio pagrindo savarankiškai išaiškinti imperatyvų ir privalomų vykdyti IIIDĮ normų kitaip, nei buvo nustatyta. Šios teisės normos neatitiktis Europos Sąjungos teisei iki ESTT prejudicinio sprendimo nebuvo akivaizdi.
15. VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“, išmokėdama draudimo išmoką, veikia kaip viešosios teisės subjektas, todėl ji gali atlikti tik tai, kas tiesiogiai nustatyta jos veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose, t. y. nustatyti, kad įvyko draudžiamasis įvykis; kad asmuo yra indėlininkas; turimas indėlis ar kitas vertybinis popierius yra draudimo objektas; apskaičiuoti ir išmokėti draudimo išmoką, remdamasi draudėjo draudžiamojo įvykio dienos duomenimis apie indėlininkus, investuotojus ir kt. Siems veiksams atlikti draudimo įmonės reikalavimu draudėjai privalo pateikti duomenis, reikalingus draudimo išmokoms apskaičiuoti, taip pat pasirinkti, pagal kurią sistemą, nustatytą nacionalinėje teisėje, siekia pasinaudoti teise į kompensaciją. Teismas pažymėjo, kad ieškovas iki bylos iškėlimo nepasirinko draudimo sistemos.
16. IIIDĮ 10 straipsnio 1 dalyje (redakcija, galiojusi nuo 2010 m. gruodžio 31 d. iki 2015 m. gruodžio 2 d.) nustatytas 20 darbo dienų nuo draudžiamojo įvykio dienos draudimo išmokos išmokėjimo terminas skirtas įprastoms situacijoms, kai nėra ginčo dėl draudimo objekto. Šiuo atveju ieškovas, kaip neišleistų akcijų turėtojas, negavęs draudimo išmokos, teisme ginčijo atsakovių argumentus, prašydamas pripažinti juos nepagrįstais, o sumokėtas lėšas – indėliais. Klausimas, ar ieškovo įgyti neišleisti vertybiniai popieriai (akcijos) yra draudimo objektas, jeigu taip, pagal kokią draudimo sistemą, buvo iškeltas tik Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, šiam kreipusis į ESTT dėlprejudicinio sprendimo keliose sujungtose bylose. Išspręsdus šį klausimą, VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ ieškovui draudimo išmoką išmokėjo per protingą terminą. Dėl to teismas padarė išvadą, kad nėra pagrindo konstatuoti, jog VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ praleido pinigines prievolės įvykdymo terminą ir privalo mokėti ieškovui kompensuojamąsias palūkanas už pavėluotą draudimo išmokos išmokėjimą. Kitą ieškinio dalį teismas atmetė, todėl senaties termino klausimas tapo neaktualus ir teismas dėl jo nepasisakė.
17. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal ieškovo ir atsakovės VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ apeliacinius skundus, 2020 m. kovo 3 d. nutartimi Vilniaus apygardos teismo 2019 m. vasario 25 d. sprendimą paliko nepakeistą.
18. Kolegija nurodė, kad pirmosios instancijos teismas rėmėsi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartimi civilinėje byloje [Nr. e3K-7-3-687/2019](#), kurioje buvo sprendžiama dėl galimybės indėlio sertifikatams taikyti draudimo apsaugą ir dėl šios apsaugos teisiinių pasekmių, o nagrinėjamoje byloje buvo sprendžiama dėl galimybės taikyti šią apsaugą lėšoms, įmokėtoms už pasirašytas, bet neįsigaliojusias akcijas, ir atitinkamai dėl jos teisiinių pasekmių, t. y. skiriasi galimos draudimo apsaugos objektas. Nors išaiškinimai civilinėje byloje [Nr. e3K-7-3-687/2019](#) negali būti laikomi teismo precedentu šioje byloje, tačiau tai nereiškia, kad pirmosios instancijos teismas neturėjo teisės remtis joje pateiktais bendraisiais išaiškinimais kaip teismų praktika, kuri taip pat yra teisės šaltinis.
19. Pirmosios instancijos teismas rėmėsi šiais kasacinio teismo civilinėje byloje [Nr. e3K-7-3-687/2019](#) pateiktais bendraisiais išaiškinimais dėl: 1) VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ kaip viešojo juridinio asmens statuso ir atliekamų funkcijų (įskaitant tai, kad šis viešasis juridinis asmuo ir jo veikla nepatenka į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 267 straipsnio 3 dalyje nustatytą subjektų, kuriems įtvirtinta teisė ir (ar) pareiga kreiptis į ESTT prašant pateikti ES teisės turinio išaiškinimą, – teismo plačiąja prasme – kategoriją); 2) teisiškai reikšmingų aplinkybių, kurias vertinant nustatoma, ar konkrečiu atveju priteistinos kompensuojamosios palūkanos už galimai pavėluotą indėlių draudimo išmokos išmokėjimą (įskaitant tai, jog tokiu atveju vertintina, ar VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ praleido draudimo išmokos mokėjimo terminą, o tai susiję su aplinkybe, ar ieškovo turtinis objektas buvo įtrauktas į nedraudžiamų įsipareigojimų sąrašą). Kolegijos vertinimu, nagrinėjamų kasacinio teismo išaiškinimų turiniui nedaro įtakos pats turtinis objektas, dėl kurio draudimo apsaugos ir jos teisiinių pasekmių bylose sprendta.
20. Ieškovas, už akcijas sumokėjęs sutartyse nurodytas sumas, neįgijo jų pagal pasirašytas sutartis, nes įstatų pakeitimai dėl įstatinio kapitalo didinimo nebuvo įregistruoti, akcijų emisija nebuvo įvykdyta dėl banko bankroto. Tokia situacija, kai kredito įstaiga su savo klientais sudaro

sutartis dėl būsimų perdidžiamų vertybinių popierių, kurių emitentė yra ši įstaiga, pasirašymo, yra investicinė paslauga (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. liepos 4 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-213-687/2018](#)). Būtent taip ieškovo situaciją nagrinėjamoje byloje kvalifikavo ir pirmosios instancijos teismas, remdamasis reikšmingu kasacinio teismo išaiškinimu.

21. Kolegija sutiko su ieškovės argumentu, kad pirmosios instancijos teismas nepagrįstai nusprendė, jog 2016 m. rugsėjo 12 d. prašyme ieškovas nenurodė, kurią draudimo apsaugą renkasi. Tačiau kolegija pažymėjo, kad tai nekeičia bylos procesinės baigties. Pirmosios instancijos teismas konstatavo, kad ieškovas aiškiai ir nedviprasmiškai įgyvendino teisę pasirinkti taikomą draudimo sistemą 2016 m. spalio 24 d. ieškinyje, o 2016 m. rugsėjo 12 d. prašyme, vadovaudamasis IIIDĮ 4 straipsnio 1 dalimi jis prašė išmokėti 100 000 Eur draudimo išmoką. Tai leido prieiti prie išvados, kad ieškovas, jau pateikdamas 2016 m. rugsėjo 12 d. prašymą VI „Indėlių ir investicijų draudimas“, buvo išreikšęs savo valią dėl draudimo apsaugos sistemos pasirinkimo.
22. Kolegija pritarė pirmosios instancijos teismo motyvams, kad: 1) bylai aktualios redakcijos indėlių draudimo sistemą nustatančių imperatyviųjų nacionalinės teisės normų VI „Indėlių ir investicijų draudimas“ nebuvo nustatyta pareiga nagrinėjamos aplinkybėmis mokėti draudimo išmoką akcijų turėtojams, o tai reiškia, kad nacionalinės teisės aktuose nebuvo nustatyta ir akcijas pasirašiusių, tačiau jų neįsigijusių dėl akcijų neįsigaliojimo asmenų teisė gauti draudimo išmoką; 2) VI „Indėlių ir investicijų draudimas“ pagal Europos Sąjungos teisę neturi kompetencijos pateikti šios teisės turinio išaiškinimą; 3) ESTT išaiškinus atitinkamas Europos Sąjungos teisės normas ir priėmus prejudicinį sprendimą, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, išnagrinėjęs civilinę bylą [Nr. 3K-3-213-687/2018](#), konstatavo, kad akcijas pasirašiusių, tačiau jų neįsigijusių dėl akcijų neįsigaliojimo asmenų teisė gauti draudimo išmoką kyla iš Europos Sąjungos reguliavimo. Dėl to kolegija padarė išvadą, kad ieškovo teisė į draudimo išmoką atsirado nuo minėto kasacinio teismo sprendimo priėmimo dienos. Konstatavusi, kad draudžiamoji įvykio diena yra kita, nei nurodė ieškovas, kolegija pripažino neturinčiais teisinės reikšmės argumentus dėl kompensacinių palūkanų nuo 2012 m. sausio 6 d. iki 2016 m. lapkričio 4 d.
23. Kadangi kasacinis teismas išaiškino, kad akcijas pasirašiusių, tačiau jų neįsigijusių dėl akcijų neįsigaliojimo asmenų teisė gauti draudimo išmoką kyla iš Europos Sąjungos reguliavimo ir atsirado 2018 m. liepos 4 d., o VI „Indėlių ir investicijų draudimas“ draudimo išmoką ieškoviui išmokėjo 2018 m. spalio 18 d., t. y. po 3 mėnesių ir 14 dienų, tai kolegija pripažino, jog nagrinėjamos bylos aplinkybės dėl teisės atsiradimo momento konstatavimo nėra įprastos ir šių neįprastų bylos aplinkybių kontekste toks terminas yra protingas.
24. Kolegija sutiko su ieškovo argumentu, kad vien aplinkybė, jog VI „Indėlių ir investicijų draudimas“ yra viešosios teisės subjektas, nepanaikina jos pareigos mokėti procesines palūkanas. Tačiau kolegija nurodė, kad nagrinėjamu atveju procesinės palūkanos nepriteistos ne dėl atsakovės kaip viešosios teisės subjekto statuso ypatumų, o dėl to, kad šiuo atveju nėra jų priteisimo pagrindo – nepatenkinus nė vieno ieškovo materialiojo reikalavimo, negali būti tenkinamas ir reikalavimas dėl procesinių palūkanų priteisimo. Procesinių palūkanų tikslas yra skatinti bylą pralaimėjusią šalį greičiau įvykdyti teismo sprendimą bei kompensuoti bylą laimėjusios šalies dėl teismo sprendimo nevykdymo patiriamus minimalius nuotolius.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

25. Kasaciniu skundu ieškovas prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo 2019 m. vasario 25 d. sprendimo dalį, kuria atmestas ieškinys dėl kompensuojamųjų palūkanų bei procesinių palūkanų priteisimo, ir Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. kovo 3 d. nutarties dalį, kuria palikta nepakeista ši Vilniaus apygardos teismo sprendimo dalis, ir dėl šios dalies priimti naują sprendimą – ieškinių reikalavimą tenkinti ir iš atsakovės VI „Indėlių ir investicijų draudimas“ ieškovo naudai priteisti 24 150,68 Eur kompensuojamųjų palūkanų, 5 procentų procesines palūkanas, skaičiuojamas nuo bylos iškėlimo teisme dienos (2016 m. lapkričio 4 d.) iki 2018 m. spalio 18 d. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 25.1. Teismai nepagrįstai rėmėsi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. vasario 18 d. sprendimu civilinėje byloje [Nr. e3K-7-3-687/2019](#), nes šioje byloje buvo sprendžiamas ginčas dėl indėlių draudimo išmokos AB banko „Snoras“ indėlių sertifikatų turėtojams išmokėjimo termino (ne)praleidimo. Nagrinėjamoje byloje buvo sprendžiamas klausimas dėl lėšų, įmokėtų už neišleistas akcijas, pripažinimo indėliu bei palūkanų dėl draudimo išmokos išmokėjimo termino praleidimo. Apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai nurodė, kad galima rentis šioje byloje pateiktais bendraisiais aiškinimais. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo byloje [Nr. e3K-7-3-687/2019](#) pateikti išaiškinimai nėra aktualūs nagrinėjamu atveju ir negali būti taikomi, nes faktinės aplinkybės (vertybinių popierių rūšis) iš esmės nesutampa. Be to, visuotinai žinoma, kad Lietuvos bankui nepagrįstai vilkinant patvirtinti apmokėtą akcijų emisiją ir nuo 2011 m. vidurio ruošiantis nacionalizuoti banką „Snoras“, nebuvo išleista akcijų emisija ir kartu su banku nacionalizuotos ne akcijos, o ieškovo lėšos, kurios nėra vertybiniai popieriai.
 - 25.2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. kovo 12 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-3-58-611/2020 pasisakyta dėl kompensacinių palūkanų priteisimo, kai praleidžiamas terminas draudimo išmokai sumokėti (už pripažinto nemokio banko neįsigaliojusios obligacijų emisijos obligacijų pirkinį sumokėtas lėšas), taip pat dėl procesinių palūkanų už laikotarpį nuo bylos iškėlimo teisme dienos iki teismo sprendimo visiško įvykdymo. Būtent šiame kasacinio teismo sprendime pateikti aiškinimai turi esminę reikšmę nagrinėjamai bylai, nors ir priimti jau po skundžiamo apeliacinės instancijos teismo procesinio sprendimo priėmimo. Kasacinio teismo 2020 m. kovo 12 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-3-58-611/2020 pateikti aiškinimai leidžia pripažinti, kad atsakovė neturėjo teisinio pagrindo atsisakyti išmokėti draudimo išmoką ieškovui, nors atsakovas ir nežinojo, kuriai apsaugos sistemai (indėlių garantijų ar investuotojų kompensavimų) priskirti tokie reikalavimai, ir neturėjo teisinio pagrindo savarankiškai išaiškinti imperatyvių ir privalomų vykdyti IIIDĮ normų kitą. Taigi teismų išvados, kad atsakovės pareiga mokėti draudimo išmoką atsirado tik po Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-213-687/2018](#) priėmimo dienos, nepagrįstos.
 - 25.3. Kasacinis teismas civilinėje byloje [Nr. 3K-3-213-687/2018](#) išaiškino, kad atsakovė neturėjo teisinio pagrindo atsisakyti išmokėti draudimo išmokas ieškovams, o aplinkybė, kad ji nežinojo, pagal kurią apsaugos sistemą (indėlių garantijų ar investuotojų apsaugos) turėjo būti išmokėta draudimo išmoka, nėra pagrindas atsakyti vykdyti prievolę. Minėtoje byloje pripažinta ir atsakovės pareiga mokėti ieškovams 5 proc. metines palūkanas, skaičiuojamas nuo bylos iškėlimo dienos ir priteisiamas už laiką nesumokėtas draudimo išmokų sumas. Nagrinėjamu atveju ieškovas dar iki ieškinių pateikimo dienos aiškiai ir nedviprasmiškai išreiškė, kokią draudimo apsaugą renkasi. Be to, ieškovo teisė į draudimo išmoką atsirado nuo draudžiamoji įvykio dienos, o ESTT 2018 m. kovo 22 d. prejudicinis sprendimas sujungtose bylose C-688/15 ir C-109/16 bei Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. birželio 22 d. sprendimas civilinėje byloje [Nr. 3K-3-232-969/2018](#) tik patvirtino šią ieškovo teisę. Dėl to atsakovė laikoma praleidusia pinigines prievoles įvykdymo terminą, atitinkamai ieškovo naudai priteistinos kompensacinės palūkanos. Pažymėta ir tai, kad teismas teisės nesukuria, tik vykdo teisingumą remdamasis teise, todėl išvada, kad prievolė mokėti palūkanas atsirado tik po Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinimo, yra ydinga.
 - 25.4. [CK 6.210 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta skolininkui, praleidusiam terminą piniginei prievolei įvykdyti, pareiga mokėti kreditoriui 5 proc. dydžio metines palūkanas. Nurodytas palūkanas įstatymų leidėjas pripažįsta minimaliais kreditoriaus nuostoliais, kuriuos visais atvejais privalo atlyginti skolininkas. Pagal IIIDĮ (redakcija, galiojusi draudžiamoji įvykio diena 2011 m. lapkričio 24 d.) 10 straipsnio 1 dalį draudimo išmoka ieškovui turėjo būti išmokėta per 30 darbo dienų nuo draudžiamoji įvykio dienos. Atsižvelgiant į tai, kad atsakovės AB banko „Snoras“ bankrotas laikytinas išskirtine aplinkybe, o ieškovas elgėsi sąžiningai, draudimo išmoka ieškovui turėjo būti sumokėta iki 2012 m. sausio 6 d. Taigi kompensacinės palūkanos skaičiuojamos nuo 2012 m. sausio 6 d. iki bylos pagal pirminį ieškinį iškėlimo

dienos (2016 m. lapkričio 4 d.), iš viso kompensuojamosios palūkanos skaičiuojamos už 4 m. ir 303 d. ir sudaro 24 150,68 Eur.

- 25.5. Nors ieškinio dalis dėl lėšų pripažinimo indėlių ir draudimo išmokos išmokėjimo buvo palikta nenagrinėta, pats reikalavimas buvo pagrįstas, nes bylos nagrinėjimo metu atsakovė konkludentiniais veiksmais ir žodžiu posėdžio metu ieškinį pripažino ir įvykdė prievolę ieškoviui, išmokėdama 100 000 Eur draudimo išmoką. Tačiau tokia prievolė įvykdyta tik 2018 m. spalio 18 d., t. y. praėjus beveik 7 mėnesiams po ESTT sprendimo ir beveik 4 mėnesiams po kasacinio teismo sprendimo. Net ir toks terminas nėra protingas, kai maksimalus terminas išmokėti draudimo išmoką yra 30 dienų nuo draudžiamojo įvykio dienos. Procesinės palūkanos priteisiamos visada ir teismų praktika dėl procesinių palūkanų yra vienareikšmė. Vien aplinkybė, kad atsakovė yra viešosios teisės subjektas, nepanaikina jos pareigos mokėti procesines palūkanas. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2017 m. liepos 28 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. e3K-3-325-684/2017](#) konstatavo, jog procesinėms palūkanoms skaičiuoti ir priteisti yra dvi būtinosios pagrindinės sąlygos: bylos iškėlimo teisme faktas ir ieškovo raštu pareikštas reikalavimas priteisti palūkanas; bylos proceso metu tinkamai pareikšta kreditoriaus valia dėl procesinių palūkanų priteisimo suponuoją teismo pareigą priteisti procesines palūkanas nuo įstatyme nustatyto termino, t. y. nuo bylos iškėlimo teisme dienos (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – [CK](#)) 6.37 straipsnio 2 dalis). Taigi teismai netinkamai rėmėsi teismų praktika ir nepagrįstai nepriteisė ieškoviui procesinių palūkanų.
26. Atsakovė VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ atsiliepimu į kasacinį skundą prašo ieškovo kasacinį skundą atmesti. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
- 26.1. Ieškovo nurodoma Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. kovo 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-58-611/2020 negali būti pagrindas peržiūrėti šią bylą kasacine tvarka, nes ji priimta po ginčijamos apeliacinės instancijos teismo nutarties priėmimo.
- 26.2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. vasario 18 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-7-3-687/2019](#) yra reikšminga šios civilinės bylos nagrinėjimui, nes joje išplėstinė teisėjų kolegija išsamiai pasisakė, nuo kurio momento atsakovei atsiranda pareiga mokėti draudimo išmokas; taip pat konstatavo, kad VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ pareiga išmokėti indėlių draudimo išmokas AB banko „Snoras“ indėlių sertifikatų turėtojams atsirado 2015 m. lapkričio 17 d. Lietuvos Aukščiausiajam Teismui priėmus nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-7-602-684/2015](#); nurodė, kokius veiksmus ji turi atlikti, išmokėdama draudimo išmoką. Be šių nutartyje nurodytų privalomų pagal IIIDĮ atlikti veiksmų išmokant draudimo išmokas neįsigaliojusio banko AB „Snoras“ akcijų turėtojams, vadovaujantis ESTT sprendime pateiktais išaiškinimais, svarbu sudaryti sąlygas pačiam asmeniui pasirinkti, kokios draudimo apsaugos – indėlių ar įsipareigojimų investuotojams – taikymo reikalauja pats klientas. Dėl to šiuo atveju nėra pagrindo teigti, kad atsakovė yra praleidusi pinigines prievolės įvykdymo terminą. Tik tada, kai asmuo išreiškia atsakovei savo valią, kokia apsauga nori pasinaudoti, atsiranda atsakovės prievolė išmokėti draudimo išmoką konkrečiam asmeniui, atitinkamai tada galima kelti klausimą, ar buvo praleistas prievolės įvykdymo terminas. Atsižvelgiant į ESTT ir kasacinio teismo išaiškinimus, atsakovė pati savarankiškai negalėjo aiškintis situacijos dėl akcijų draustumo. Taigi nėra pagrindo priteisti kompensacines bei procesines palūkanas.
- 26.3. Ieškovas civilinę bylą inicijavo siekdamas gauti draudimo išmoką už savo turėtas BABbanko „Snoras“ neįsigaliojusias akcijas. Nagrinėjamai bylai aktualiu laikotarpiu akcijos indėlių draudimo sistemą nustatančių imperatyviųjų IIIDĮ normų *expressis verbis* (tiesiogiai) buvo įtrauktos į nedraudžiamų įsipareigojimų sąrašą, o atsakovei nebuvo nustatyta pareigos mokėti draudimo išmoką akcijų turėtojams. Tokia pareiga išmokėti indėlių draudimo išmokas BAB banko „Snoras“ akcijų pasirašymo sutartis sudariusiems asmenims atsirado tik 2018 m. liepos 4 d. Lietuvos Aukščiausiajam Teismui priėmus nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-213-687/2018](#). Atsakovė išmoka draudimo išmokas visiems į ją besikreipusiems BAB banko „Snoras“ akcijų turėtojams, kurie kreipiasi į įmonę ir išreiškia savo valią dėl sistemos (indėlių garantijų ar įsipareigojimų investuotojams) pasirinkimo ir nurodo banko sąskaitos, į kurią pageidauja gauti draudimo išmoką, rekvizitus.
- 26.4. Tam, kad būtų galima taikyti [CK](#) 6.210 straipsnį, turi būti visos trys sąlygos: 1) neįvykdyta prievolė turi būti piniginė, 2) praleistas piniginių prievolės įvykdymo terminas, 3) įstatyme ar sutartyje neturi būti nustatyta, kad palūkanos šiuo atveju nemokamos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. birželio 5 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-373/2006](#)). Šiuo atveju nėra antrosios sąlygos, t. y. atsakovė nėra praleidusi indėlių draudimo išmokos išmokėjimo termino, nepažeidusi išmokų mokėjimo tvarkos, nėra atlikusi kokių nors neteisėtų veiksmų ieškovo atžvilgiu. Dėl to nėra pagrindo priteisti iš jos 5 proc. palūkanas pagal [CK](#) 6.210 straipsnį.
- 26.5. [CK](#) 6.37 straipsnio 2 dalyje nustatyta skolininko pareiga mokėti palūkanas ir už laikotarpį nuo civilinės bylos iškėlimo iki visiško teismo sprendimo įvykdymo, vadinamąsias procesines palūkanas, kurios taip pat atlieka kompensavimo, o ne mokėjimo funkciją. Ši norma reikšminga ir esant nesutartinėms prievolėms. Tai, kad bus išieškomos ir tam tikro dydžio palūkanos, mokėtinos nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo, skatina skolininką greičiau įvykdyti teismo sprendimą ar neįvykdytą prievolę, priešingu atveju skolininkas gali patirti papildomų turtinių praradimų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. lapkričio 4 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-553/2008](#)). Taigi procesinėms palūkanoms skaičiuoti ir priteisti būtinos dvi pagrindinės sąlygos: bylos iškėlimo teisme faktas ([CK](#) 6.37 straipsnio 2 dalis) ir kreditoriaus reikalavimas priteisti procesines palūkanas. Be to, kreditoriaus reikalavimas turi būti tenkinamas. Įvertinant teisinį reglamentavimą ir kasacinio teismo praktiką, būtina analizuoti, kokie buvo reikiami ieškinio reikalavimai ir į ką jie buvo nukreipti; ar atsakovas, atsižvelgiant į taikytinų teisės aktų nuostatas, turėjo teisinę ir faktinę galimybę reikalavimus įvykdyti. Byloje nėra pagrindo spręsti, kad atsakovė vengė įvykdyti prievolę, todėl nėra ir sąlygos taikyti [CK](#) 6.37 straipsnio 2 dalį, t. y. nėra poreikio skatinti skolininką greičiau įvykdyti teismo sprendimą ar neįvykdytą prievolę. Draudimo išmokų nebuvo galima išmokėti anksčiau, nei kasacinis teismas pateikė aiškinimus dėl ESTT 2018 m. kovo 22 d. prejudicinio sprendimo; taip pat anksčiau, nei buvo gauti asmenų prašymai, kuriuose buvo aiškiai išreikšta galutinė jų valia. Ieškoviui draudimo išmoka buvo išmokėta nedelsiant po to, kai jis aiškiai išreiškė savo valią dėl draudimo išmokos išmokėjimo.
- 26.6. Nors ieškovas nurodo, kad kasacinis teismas 2017 m. liepos 28 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-3-325-684/2017 suformulavo precedentą, kad BAB banko „Snoras“ indėlių sertifikatų turėtojai turi teisę į procesines palūkanas nuo bylos iškėlimo teisme momento iki teismo sprendimo visiško įvykdymo, tačiau šioje byloje toks klausimas nebuvo spęstas.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl palūkanų už praleistą terminą sumokėti draudimo išmoką, kurios paskirtis – kompensuoti neįsigaliojusios dėl banko emitento nemokumo banko akcijų emisijos akcijoms pirkti sumokėtas lėšas, priteisimo

27. Terminą įvykdyti piniginę prievolę praleidęs skolininkas privalo mokėti penkių procentų dydžio metines palūkanas už sumą, kurią sumokėti

praleistas terminas, jeigu įstatymai ar sutartis nenustato kitokio palūkanų dydžio ([CK 6.210 straipsnio](#) 1 dalis). Skolininkas taip pat privalo mokėti įstatymų nustatyto dydžio palūkanas už priteistą sumą nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo – [CK 6.37 straipsnio](#) 2 dalyje reglamentuojamas procesines palūkanas.

28. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotoje [CK 6.37 straipsnio](#) 2 dalies aiškinimo ir taikymo praktikoje nurodyta, kad procesinių palūkanų paskirtis dvejopa – kompensacinė ir skatinamoji (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. liepos 1 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-256-695/2019](#), 18 punktas). [CK 6.37 straipsnio](#) 2 dalies pagrindu mokėtinos palūkanos laikytinos minimaliais ieškovo nuostoliais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. lapkričio 4 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-553/2008](#)). Kita procesinių palūkanų paskirtis – skatinti operatyvų teismo procesą ir teismo sprendimo įvykdymą. Pagrindas priteisti šias palūkanas yra skolininko atsakomybė už tai, kad jis prievolės nevykdė geruoju, o jo kreditorius dėl to kreipėsi į teismą (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. kovo 3 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-7-144/2014](#); 2015 m. gruodžio 17 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-668-915/2015](#); 2020 m. kovo 12 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-58-611/2020](#) 24 punktą).
29. Kasacinio teismo praktikoje nurodoma, kad procesinėms palūkanoms skaičiuoti ir priteisti būtinos dvi pagrindinės sąlygos: bylos iškėlimo teisme faktas ([CK 6.37 straipsnio](#) 2 dalis) ir kreditoriaus reikalavimas priteisti procesines palūkanas (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. kovo 3 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-7-144/2014](#); 2014 m. balandžio 11 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-193/2014](#); 2019 m. balandžio 30 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-153-916/2019](#) 21 punktą). [CK 6.37 straipsnio](#) 2 dalis grindžiama tuo, kad jau iki kreipimosi į teismą dienos egzistuoja piniginė skolininko prievolė, kurios skolininkas geruoju nevykdo ir taip pažeidžia kreditoriaus teises; teismo sprendimu tokia prievolė ne sukuriamą, o tik patvirtinamas jos egzistavimas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. spalio 28 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-313-611/2019](#), 43 punktas).
30. [CK 6.37 straipsnio](#) 2 dalis sieja palūkanų mokėjimo atsiradimo teisinį pagrindą su skolininko skolos mokėjimo termino praleidimu, todėl, sprendžiant teisminį ginčą dėl procesinių palūkanų priteisimo, teisiškai reikšminga aplinkybė, ar atsakovė praleido draudimo išmokos mokėjimo terminą, t. y. ar pavėluotai sumokėjo draudimo išmoką (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. birželio 3 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-187-695/2020](#), 25 punktas).
31. Ieškovas kasaciniame skunde teigia, kad teismai netinkamai rėmėsi teismų praktika darydami išvadą, jog atsakovė nepraleido prievolės išmokėti draudimo išmoką įvykdymo termino. Ieškovas laikosi pozicijos, kad atsakovės pareiga išmokėti ieškovui draudimo išmoką atsirado nuo draudžiamojai įvykio dienos (2012 m. sausio 16 d.), todėl jam turi būti išmokėtos kompensacinės palūkanos nuo 2012 m. sausio 6 d. iki bylos iškėlimo teisme dienos (2016 m. lapkričio 4 d.), taip pat procesinės palūkanos nuo kreipimosi į teismą dienos iki šios prievolės įvykdymo (2018 m. spalio 18 d.). Teisėjų kolegija iš dalies šiuos kasacinio skundo argumentus pripažįsta teisiškai pagrįstais.
32. 2002 m. birželio 20 d. priimto Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo 1 straipsnio 1 dalis (redakcija, galiojanti nuo 2008 m. vasario 5 d.) reglamentuoja indėlių, laikomų Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka įsteigtuose bankuose, Lietuvos Respublikoje įsteigtuose užsienio bankų filialuose bei Centrinėje kredito unijoje ir kredito unijose, draudimo tvarką, draudimo išmokų išmokėjimo tvarką, jų dydį bei bankų, finansų maklerio įmonių ir valdymo įmonių, turinčių teisę teikti investicines paslaugas, taip pat bankų filialuose, užsienio finansų maklerio įmonių ir valdymo įmonių filialuose prisiimtų įsipareigojimų investuotojams draudimo tvarką ir draudimo išmokų išmokėjimo tvarką, dydį. IIIDĮ 1 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad šio įstatymo nuostatos suderintos su Europos Sąjungos teisės aktais, nurodytais šio įstatymo priede. Pagal įstatymo priedą, šiuo įstatymu įgyvendinamos 1994 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 94/19/EB dėl indėlių garantijų sistemų, iš dalies pakeista 2009 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/14/EB, ir 1997 m. kovo 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/9/EB dėl investuotojų kompensavimo sistemų. IIIDĮ taikančios institucijos šio įstatymo normas turi taikyti atsižvelgdamos į įstatymu įgyvendinamas direktyvų nuostatas.
33. IIIDĮ (redakcija, galiojusi nuo 2011 m. lapkričio 18 d. iki 2012 m. gruodžio 1 d.) 2 straipsnio 3, 4, 11 ir 12 dalyse nustatyta: indėlininkas – fizinis arba juridinis asmuo, laikantis indėlių banke, banko filiale ar kredito unijoje, išskyrus subjektus, kurių indėliai pagal šį įstatymą negali būti draudimo objektai. Indėlis – indėlininko pinigų, laikomų banke, banko filiale arba kredito unijoje pagal banko indėlio ir (ar) banko sąskaitos sutartis, ir kitų pinigų, į kuriuos indėlininkas turi reikalavimo teises, atsirandančias iš kredito įstaigos įsipareigojimo atlikti operacijas su indėlininko pinigais ar suteikti investicines paslaugas, suma (įskaitant priskačiuotą palūkanas). Investuotojas – fizinis arba juridinis asmuo, perdavęs draudėjui pinigų arba vertybinius popierius norėdamas pasinaudoti draudėjo teikiama investicinėmis paslaugomis.
34. Direktyvos 94/19 1 straipsnio 1 punkto pirmoje pastraipoje nustatyta, kad šioje direktyvoje „indėlis“ – tai bet koks kredito likutis, atsiradęs dėl sąskaitoje paliktų lėšų arba dėl laikinų situacijų, susidariusių dėl įprastų bankinių sandorių, kurių kredito įstaiga turi grąžinti pagal taikomas teises nuostatas ir sutartines sąlygas, taip pat bet kokia skola, patvirtinta kredito įstaigos išduoto sertifikato. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas 2018 m. kovo 22 d. priėmė prejudicinį sprendimą sujungtose bylose C-688/15 ir C-109/16, sprendimo 86 punkte pažymėjo, kad sprendžiant dėl indėlių garantijų sistemos apsaugos taikymo dėl lėšų, už kurias neįgytos obligacijos, ir lėšų, už kurias neįgytos akcijos, reikia tik nustatyti, ar tos lėšos – tai kredito likutis, atsiradęs dėl laikinų situacijų, susidariusių dėl įprastų bankinių sandorių, kurių kredito įstaiga turi grąžinti pagal taikomas teises nuostatas ir sutartines sąlygas. Pagal sprendimo 94 punktą būsimų perleidžiamų vertybinių popierių pasirašymas savo klientų vardu yra vienas iš kredito įstaigos sudaromų įprastų sandorių jai vykdančią veiklą. Toks sandoris turi būti laikomas „įprastu bankiniu sandoriu“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 94/19 1 straipsnio 1 punktą, nes ji sudaro kredito įstaiga, panaudodama savo indėlininkų lėšas.
35. Draudimo sumos limitai reglamentuojami IIIDĮ 5 straipsnio 1 ir 3 dalyse (redakcija, galiojanti nuo 2009 m. rugpjūčio 4 d.): indėlių draudimo suma yra lygi indėlininko indėliui, buvusiam banke, banko filiale arba kredito unijoje draudžiamojai įvykio dieną, tačiau ji negali būti didesnė kaip 100 000 Eur, įsipareigojimų investuotojui draudimo suma yra lygi banko ar įmonės, taip pat banko filiale ar įmonės filiale prisiimtiems įsipareigojimams investuotojui draudžiamojai įvykio dieną, tačiau ji negali būti didesnė kaip 22 000 Eur.
36. Viena iš esminių atsakovės VI „Indėlių ir investicijų draudimas“ funkcijų yra apskačiuoti ir sumokėti indėlių draudimo išmokas ir įsipareigojimų investuotojams draudimo išmokas (IIIDĮ 38 straipsnio 1 dalies 2 punktas). Indėlininkas įgyja teisę į indėlių draudimo išmoką nuo indėlių draudžiamojai įvykio dienos, indėlių draudimo išmokos išmokamos per 20 darbo dienų nuo indėlių draudžiamojai įvykio dienos (IIIDĮ 7 straipsnio 1, 2 dalys). Viena iš įstatyme nustatytų išimčių, kai indėlių draudimo išmokos išmokėjimas atidedamas, yra tuomet, kai trūksta duomenų, kuriais pagrindžiama besikreipiančio asmens teisė į indėlių draudimo išmoką, arba dėl indėlio vyksta teisminis ginčas – iki bus pateikti duomenys, kuriais pagrindžiama teisė gauti indėlių draudimo išmoką, arba įsiteisęs galutinis teismo sprendimas, kuriuo išsprendžiamas ginčas dėl indėlio (IIIDĮ 7 straipsnio 4 dalies 1 punktas).
37. Teisingumo Teismas 2018 m. kovo 22 d. prejudiciniame sprendime sujungtose bylose C-688/15 ir C-109/16 nusprendė: pirma, 1997 m. kovo 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 97/9/EB dėl investuotojų kompensavimo sistemų nuostatos ir, antra, 1994 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/19/EB dėl indėlių garantijų sistemų, iš dalies pakeistos 2009 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/14/EB, nuostatos turi būti aiškinamos taip, kad skoliniai reikalavimai, susiję su lėšomis, nurašytomis iš

sąskaitų, kurias privatus asmenys turėjo kredito įstaigoje, ir pervestomis į šios įstaigos vardu atidarytas sąskaitas už perleidžiamų vertybinių popierių, kuriuos išleisti turėjo pastaroji, pasirašymą, kai šių vertybinių popierių emisija galiausiai nebuvo įvykdyta dėl minėtos įstaigos bankroto, priskirtini tiek prie Direktyvoje 97/9/EB nurodytų investuotojų kompensavimo sistemų, tiek prie Direktyvoje 94/19/EB nurodytų indėlių garantijų sistemų. Kai nacionalinės teisės aktų leidėjas tokių skolinių reikalavimų nepriskyrė prie vienos sistemos pagal vieną ar kitą iš šių direktyvų, būtų nagrinėjantis teismas, remdamasis šia nuostata, negali pats nuspręsti, kuria sistema gali pasinaudoti minėtų skolinių reikalavimų turėtojai. Esant tokioms situacijai, būtent pastarieji turi pasirinkti, pagal kurią sistemą, įtvirtintą nacionalinėje teisėje įgyvendinant šias dvi direktyvas, pasinaudoti teise į kompensaciją.

38. Asmenys, turintys skolinius reikalavimus, susijusius su lėšomis, nurašytais iš sąskaitų, kurias jie turėjo kredito įstaigoje, ir pervestomis į šios įstaigos vardu atidarytas sąskaitas už perleidžiamų vertybinių popierių, kuriuos išleisti turėjo pastaroji, pasirašymą, kai šių vertybinių popierių emisija nebuvo įvykdyta dėl minėtos įstaigos bankroto, priskirtini tiek prie investuotojų kompensavimo sistemos, tiek prie indėlių garantijų sistemos ir šie savininkai turi teisę pasirinkti, pagal kurią iš šių sistemų jiems bus kompensuojama. Kasacinio teismo išaiškinta, kad toks asmenų, turinčių skolinius reikalavimus, pasirinkimas turi būti išreikštas aiškiai ir nedviprasmiškai, kad draudimo įmonė galėtų neklysdama suprasti, kokios kompensavimo sistemos asmuo siekia ir kokio dydžio išmoka jam priklauso. Nuo to momento, kai asmuo pareiškia apie savo pasirinkimą ir apie tai informuoja draudimo bendrovę, šiai kyla pareiga išmokėti draudimo išmoką, jeigu nėra nustatomos aplinkybės, kurios panaikina šią pareigą (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. balandžio 30 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-153-916/2019](#) 25 punktą).
39. Pagal kasacinio teismo praktiką, ieškovo ieškinyje pasirinkta draudimo išmokų kompensavimo sistema, net jei ji alternatyvi, laikytina aiškiu ieškovo pozicijos dėl lėšų kompensavimo sistemos pasirinkimo išreikšimu ir ieškovui nebekyla pareiga papildomai teikti atsakovei prašymų, kuriuose būtų formuluojamas tapatus reikalavimas (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. liepos 31 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-226-969/2020 37 punkte nurodytą kasacinio teismo praktiką).
40. Kasacinio teismo praktikoje taip pat nurodoma, kad kai ieškovai ieškiniuose pasirenka indėlių garantijų sistemą, o po Teisingumo Teismo ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinimų pakartotinai pateikia atsakovei prašymus dėl draudimo išmokų atlyginimo ir atsakovė, reaguodama į pateiktus prašymus, išmoka draudimo išmokas, tai nereiškia, kad atsakovė turėjo objektyvių kliūčių sumokėti draudimo išmokas anksčiau, nes, kaip minėta, ieškovai dar ieškinyje aiškiai suformulavo prašymą sumokėti draudimo išmokas būtent kaip indėlių draudimo apsaugą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. kovo 12 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-58-611/2020](#), 30 punktas).
41. Kasacinio teismo praktikoje atkreiptas dėmesys į tai, kad nors įstatymų leidėjas aiškiai nereglementavo, kuriai apsaugos sistemai (indėlių garantijų ar investuotojų kompensavimo) priskirtini tokie kaip ieškovų reikalavimai, tačiau tai neteikia pagrindo konstatuoti, kad pagal nacionalinės teisės normas atsakovei nebuvo nustatyta pareigos mokėti draudimo išmoką ieškovams ir kad atsakovė neprivalo mokėti ieškovams procesinių palūkanų už priteistas draudimo išmokas. Taigi atsakovė neturėjo teisinio pagrindo atsisakyti išmokėti draudimo išmokas ieškovams, o aplinkybė, jog atsakovė nežinojo, pagal kurią apsaugos sistemą – indėlių garantijų ar investuotojų apsaugos – turėjo būti išmokėta draudimo išmoka, neteikia pagrindo daryti išvadą, kad atsakovė turėjo teisę atsisakyti vykdyti piniginę prievolę (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. balandžio 30 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-153-916/2019](#), 24 punktas; 2020 m. birželio 3 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-187-695/2020](#), 22 punktas).
42. Nagrinėjamu atveju teismų nustatyta, kad draudžiamasis įvykis įvyko 2011 m. lapkričio 24 d., kai Lietuvos bankas 2011 m. lapkričio 24 d. atšaukė AB banko „Snoras“ veiklos licenciją (IĮIDĮ 2 straipsnio 2 dalis), Vilniaus apygardos teismas 2011 m. gruodžio 7 d. nutartimi iškėlė AB bankui „Snoras“ bankroto bylą. Šios nutarties dalis dėl bankroto bylos bankui iškėlimo įsiteisėjo 2011 m. gruodžio 20 d. Pagal IĮIDĮ 9 straipsnio 1 dalį indėlininkas įgyja teisę į draudimo išmoką nuo draudžiamąjo įvykio dienos.
43. Už neįsigaliojusias naujos emisijos akcijas sumokėtos ieškovo lėšos pagal šios nutarties 33–34 punktus patenka į IĮIDĮ 2 straipsnio 4 dalyje nurodytą indėlio apibrėžtį, nes pagal šią teisės normą indėliu laikoma ir kitų pinigų, į kuriuos indėlininkas turi reikalavimų teises, atsirandančias iš kredito įstaigos įsipareigojimo atlikti operacijas su indėlininko pinigais ar suteikti investicines paslaugas, suma (įskaitant priskačiuotus palūkanas). Kadangi ieškovas priskirtinas tiek prie investuotojų kompensavimo sistemos, tiek prie indėlių garantijų sistemos, tai pagal nutarties 37–39 punktus jis turėjo teisę pasirinkti sistemą, pagal kurią bus kompensuojama. Ieškovas 2016 m. rugsėjo 12 d. prašymu atsakovei prašė IĮIDĮ 4 straipsnio 1 dalies pagrindu išmokėti jam 100 000 Eur draudimo išmoką už BAB „Snoras“ kaupiamąją akcijų emisijos sąskaitoje turėtas ieškovui priklausančias lėšas, nurodė sąskaitą, į kurią draudimo išmoką prašo pervesti. Atsakovei atsisakius išmokėti išmoką, ieškovas 2016 m. spalio 24 d. pateikė ieškinį (šis priimtas 2016 m. lapkričio 4 d. rezoliucija), kuriame dar kartą aiškiai ir nedviprasmiškai nurodyta jo pasirinkta draudimo sistema. Apeliacinės instancijos teismas padarė išvadą, kad jau pateikdamas 2016 m. rugsėjo 12 d. prašymą ieškovas aiškiai išreiškė savo valią dėl draudimo apsaugos sistemos pasirinkimo. Kadangi atsakovei apie ieškovo lėšas banko sąskaitoje tiesiogiai tapo žinoma iš 2016 m. rugsėjo 12 d. prašymo, tai, atsisakydama išmokėti draudimo išmoką, atsakovė nepagrįstai nevykdė draudimo išmokos sumokėjimo procedūrų, nustatytų IĮIDĮ 7 straipsnyje Draudimo išmoka ieškovui sumokėta 2018 m. spalio 18 d. dar nepasibaigus teisiniams procesui. Tokios aplinkybės sudarė pagrindą pripažinti, kad atsakovė praleido draudimo išmokos sumokėjimo terminą.
44. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į nutarties 37–41 punktuose nurodytus argumentus, sprendžia, kad būtų nagrinėję teismai padarė nepagrįstą išvadą, jog atsakovei pareiga mokėti draudimo išmoką atsirado tik nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. liepos 4 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-213-687/2018](#) priėmimo. Be to, teismai, sprenddami dėl akcijų pasirašiusių, bet jų neįsigijusių asmenų teisės gauti draudimo išmoką, nepagrįstai rėmėsi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. vasario 18 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. e3K-7-3-687/2019](#) pateiktais aiškinimais, nes nurodomoje byloje buvo sprendžiama dėl galimybės indėlio sertifikatams taikyti draudimo apsaugą bei šios apsaugos teisinių padarinių. Nagrinėjamu atveju sprendžiamas klausimas dėl draudimo apsaugos taikymo lėšoms, įmokėtoms už pasirašytas, bet neįsigaliojusias akcijas, todėl pareiga išmokėti draudimo išmoką kyla nuo to momento, kai asmuo pareiškia apie savo pasirinkimą dėl kompensavimo sistemos.
45. Teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais, konstatuoja, kad būtų nagrinėję teismai netinkamai aiškino IĮIDĮ nuostatas, netinkamai rėmėsi teismų praktika dėl atsakovės pareigos mokėti indėlių draudimo išmoką akcijas pasirašiusiems, bet jų neįsigijusiems asmenims, todėl padarė nepagrįstą išvadą dėl draudimo įmonės prievolės termino praleidimo. Neteisėta išvada lėmė tai, kad teismas netaikė [CK 6.37 straipsnio](#) 2 dalies, 6.210 straipsnio 1 dalies normų. Nutarties 43 punkte nurodytos aplinkybės, remiantis [CK 6.210 straipsnio](#) 1 dalimi, sudaro pagrindą priteisti ieškovo naudai kompensuojamąsias palūkanas už laikotarpį nuo 2016 m. rugsėjo 12 d. iki 2016 m. lapkričio 3 d., iš viso 726,03 Eur (100 000 Eur x 5 proc. / 365 x 53). Kadangi ieškinio reikalavimas dėl draudimo išmokos priteisimo buvo atsakovės pripažintas ir ši piniginė prievolė įvykdyta nelaukiant teismo sprendimo dėl draudimo išmokos priteisimo, ieškovas buvo pareiškęs reikalavimą priteisti procesines palūkanas, tai pagal [CK 6.37 straipsnio](#) 2 dalį procesinės palūkanos priteistinos nuo neįmokėtos draudimo išmokos už laikotarpį nuo 2016 m. lapkričio 4 d. iki 2018 m. spalio 17 d., iš viso 9767,60 Eur ((100 000 Eur x 5 proc. x 1) + (100 000 Eur x 5 proc. / 365 x 348)). Dėl to teismų procesinių sprendimų dalys, kuriomis atmestas reikalavimas priteisti palūkanas už laikotarpį nuo 2016 m. rugsėjo 12 d. iki 2018 m. spalio 17 d., pakeistinos, šią reikalavimo dalį tenkinant ir iš viso už šį laikotarpį priteisiant ieškovui iš atsakovės 10 493,63 Eur palūkanų.
46. Dėl kitų kasacinio skundo argumentų teisėjų kolegija nepasisako, nes jie nesudaro Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 346 straipsnio 2 dalyje nustatyto pagrindo.

47. Pakeitus pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų dalis dėl palūkanų priteisimo, iš dalies keistinos ir procesinių sprendimų dalys dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo.
48. Ieškovas už ieškinio reikalavimą dėl 24 150,68 Eur kompensacinių palūkanų priteisimo sumokėjo 725,52 Eur žyminio mokesčio. Atsižvelgiant į tai, kad tenkinta 3 proc. šio reikalavimo, iš atsakovės ieškovo naudai priteistina 21,77 Eur šių išlaidų atlyginimo.
49. Spręsdamas atstovavimo išlaidų atlyginimo klausimą, pirmosios instancijos teismas atsižvelgė į tai, kad ieškovas ieškiniu byloje siekė įgyvendinti savo teisę į draudimo išmoką, ir nors atsakovė šią išmoką išmokėjo dar bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme, jis šio ieškinio reikalavimo neatsiėmė. Dėl to teismas, palikdamas ieškinio reikalavimą dėl draudimo išmokos priteisimo nenagrinėtą, vis dėlto ieškovo patirtas atstovavimo išlaidas tenkino pagal proporciją, kad tenkinta 80 proc. ieškinio reikalavimo. Atsižvelgiant į tai, kad dėl kasacinio teismo sprendimo tik nežymiai pasikeičia teisinis rezultatas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismuose, taip pat į protingumo, teisingumo ir sąžiningumo principus, šiuo atveju ieškovo patirtos atstovavimo išlaidos pirmosios instancijos teisme neperskirstytinos.
50. Apeliacinės instancijos teisme ieškovas sumokėjo 543 Eur žyminio mokesčio, todėl iš atsakovės ieškovo naudai priteistina 16,29 Eur šių išlaidų atlyginimo. Ieškovas nepateikė duomenų apie savo patirtas apeliaciniame teisme atstovavimo išlaidas, todėl šių išlaidų atlyginimo klausimas nespėjstinas.
51. Atsakovė nepateikė duomenų apie savo patirtas pirmosios ir apeliacinės instancijos teisme bylinėjimosi išlaidas, todėl šių išlaidų atlyginimo jai klausimas nespėjstinas.
52. Atsižvelgiant į nutarties 48 ir 50 punktus, iš atsakovės VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ ieškovo naudai papildomai priteistina 38,06 Eur bylinėjimosi išlaidų pirmosios ir apeliacinės instancijos teismuose atlyginimo, todėl teismų procesinių sprendimų dalys dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo iš dalies keistinos padidinant iš atsakovės VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ ieškovo naudai priteistiną sumą iki 838,06 Eur.
53. Iš dalies tenkinus kasacinio skundo argumentus, tenkintina tik nedidelė dalis reikalavimo priteisti kompensacines palūkanas, tačiau visiškai tenkintas išvestinis ieškinio reikalavimas priteisti procesines palūkanas (už kurį žyminis mokestis nemokėtas). Atsižvelgiant į tai, kad šios kasacinio skundo dalies argumentai sudarė pagrindą iš dalies pakeisti teismų procesinių sprendimus, taip pat į protingumo, teisingumo ir sąžiningumo principus, darytina išvada, kad ieškovas turi teisę į pusę patirtų kasaciniame teisme bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.
54. Kasaciniame teisme ieškovas sumokėjo 543 Eur žyminio mokesčio, todėl iš atsakovės ieškovo naudai priteistina 271,50 Eur šių išlaidų atlyginimo. Duomenų apie ieškovo patirtas kasaciniame teisme atstovavimo išlaidas nepateikta, todėl jų atlyginimo priteisimo klausimas nespėjstinas.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 2 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Vilniaus apygardos teismo 2019 m. vasario 25 d. sprendimą ir Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. kovo 3 d. nutartį pakeisti.

Vilniaus apygardos teismo 2019 m. vasario 25 d. sprendimo ir Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. kovo 3 d. nutarties dalis, kuriomis atmestas reikalavimas priteisti palūkanas už laikotarpį nuo 2016 m. rugsėjo 12 d. iki 2018 m. spalio 17 d., panaikinti ir tenkinti reikalavimą dėl palūkanų priteisimo už laikotarpį nuo 2016 m. rugsėjo 12 d. iki 2018 m. spalio 17 d., priteisti iš atsakovės VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ (j. a. k. 110069451) ieškovo L. P. (a. k. (duomenys neskelbtini) naudai 10 493,63 Eur (dešimt tūkstančių keturis šimtus devyniasdešimt tris Eur 63 ct) palūkanų.

Vilniaus apygardos teismo 2019 m. vasario 25 d. sprendimo ir Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. kovo 3 d. nutarties dalis dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo iš dalies pakeisti padidinant iš atsakovės VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ (j. a. k. 110069451) ieškovo L. P. (a. k. (duomenys neskelbtini) naudai priteistą sumą iki 838,06 Eur (aštuonių šimtų trisdešimt aštuonių Eur 6 ct).

Kitas Vilniaus apygardos teismo 2019 m. vasario 25 d. sprendimo ir Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. kovo 3 d. nutarties dalis palikti nepakeistas.

Priteisti iš atsakovės VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ (j. a. k. 110069451) ieškovo L. P. (a. k. (duomenys neskelbtini) naudai 271,50 Eur (du šimtus septyniasdešimt vieną Eur 50 ct) bylinėjimosi išlaidų kasaciniame teisme atlyginimo.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Andžej Maciejewski

Antanas Simniškis

Algirdas Taminskas